

2024-2025 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI
10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ
2. DÖNEM 1. YAZILI ERZURUM İL GENELİ ORTAK SINAV CEVAP ANAHTARI

1. SORU

KAZANIM

B.1. Farklı türlerde metinler yazar.

B.2. Yazacağı metnin türüne göre konu, tema, ana düşünce, amaç ve hedef kitleyi belirler.

B.4. Yazacağı metni planlar.

B.6. Metin türüne özgü dil ve anlatım özelliklerine uygun yazar.

SORU

Okul panosunda yayımlanması için “15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitleri” konusunu ele alan en az 10 cümlelik bir metin yazınız.

(Yazınız; konu, cümle sayısı, başlık, giriş, gelişme ve sonuç bölümleri, imla ve noktalama kurallarına uygunluk bakımından değerlendirilecektir.)

CEVAP ANAHTARI

Sorunun Puanı: 20 PUAN

Açıklama:

Yazılacak metinler konu, cümle sayısı, başlık, giriş, gelişme ve sonuç bölümleri, imla ve noktalama kurallarına uygunluk bakımından değerlendirilecektir.

2. SORU

KAZANIM

A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.

SORU

Servetifünun Dönemi

Henüz yirmi iki yaşında idi. Öyle bir yaşta, gençliğin öyle hassas bir devresinde ki fikir, münevver bir semanın bârân-ı elması altında parlak hülya âlemlerinde kanatları kırılmış bir kuş gibi henüz topraklara düşmemiş; gözler ziyadar bir hayal ufkunun envarıyla dolu iken bir perde altında siyah bir köşenin açılmak üzere olduğunu henüz görmemiş; yalnız münevver, mübtehiç bir sabahın rüyasına dalmış; ümit güneşinin üzerine ta uzaklarda bir ufku içinde hazırlanan bulutların dökülmeye müheyya olduğunu anlamamıştı.

bârân-ı elması: Elmas yağmuru, **ziyadar:** Işıklı, **envar:** Nurlar, **münevver:** Işıklı, **mübtehiç:** Sevinçli, **müheyya:** Hazır.

Millî Edebiyat Dönemi

Siz bizden af talep ediniz dün mütareke yaptınız, dün silahlarımızı bize bıraktırdınız. Bugün memleketimize hırsızları katilleri gönderiyorsunuz ve katilleri, hırsızları, tarihî bir şerefi olan büyük donanmanız himaye etti. Yeşil İzmir'i kan ve alev içinde bıraktınız. Bakınız sokaklarına, üniformalı hırsızlar, katiller silahsız ahaliyi kurşunla, dipçikle öldürüyor. Her evden koltuğunda bir bohça, bir Yunan neferi çıkıyor.

İhtiyarların başı taşla ezilmiş, siyahlı kadınlar mütemadiyen bu vahşi sürüden kaçışıyor. Elleri bağlı masum kabileleri süngüleyerek, yüzlerine tükürerek, kan içinde sürükleyerek gemilerinizin önünden geçiriyorlar.

Servetifünun ve Millî Edebiyat Dönemi romanlarını dikkate alarak verilen metinleri; dil, üslup ve konu açısından karşılaştırınız.

CEVAP ANAHTARI

Sorunun Puanı: 20 PUAN

Açıklama:

Dil ve Üslup Açısından: (10 puan)

• Servetifünun Dönemi Metni:

- **Ağır ve sanatlı bir dil kullanılmıştır.** Metinde "bârân-ı elması" (elmas yağmuru), "ziyadar" (ışıklı), "münevver" (ışıklı), "mübtehiç" (sevinçli) gibi Arapça ve Farsça tamlamalar ve süslü kelimeler yoğun olarak görülmektedir.
- **Uzun ve karmaşık cümleler kullanılmıştır.** Cümle yapıları, birbirine bağlı tamlamalarla zenginleştirilmiştir.
- **Betimlemeler ve duygu ön plandadır.** Genç bir karakterin hayalleri ve geleceğe dair umutları, süslü benzetmelerle anlatılmıştır.

• Millî Edebiyat Dönemi Metni:

- **Sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.** Arapça ve Farsça kelimeler yerine daha çok halkın anlayabileceği yalın kelimeler tercih edilmiştir.
- **Kısa ve etkili cümleler kullanılmıştır.** Metindeki ifadeler daha doğrudan ve keskindir.
- **Gerçekçi ve doğrudan bir anlatım vardır.** Millî Mücadele dönemindeki acılar ve işgalin korkunç yüzü açık bir şekilde gözler önüne serilmektedir.

Konu Açısından: (10 puan)

• Servetifünun Dönemi Metni:

- **Bireysel ve hayalci bir konu işlenmiştir.** Kahramanın iç dünyası, hayalleri ve gençliğe dair umutları ön plandadır.
- **Soyut ve romantik bir anlatım hâkimdir.** Geleceğe dair umutlar ve kırılmalar, sanatsal bir üslupla ifade edilmiştir.
- **Toplumsal olaylara doğrudan bir gönderme yoktur.** Kişisel hayal kırıklıkları ve bireysel duygu hâlleri ele alınmıştır.

• Millî Edebiyat Dönemi Metni:

- **Toplumsal ve milli bir konu işlenmiştir.** İzmir'in işgali ve Yunan askerlerinin halka yaptığı zulüm anlatılmaktadır.
- **Gerçekçi ve sert bir anlatım vardır.** Yaşanan olaylar süslemelerden uzak, doğrudan ve çarpıcı bir şekilde ifade edilmiştir.
- **Millî duygu ve kahramanlık vurgulanmıştır.** Toplumun acıları, işgalin etkileri ve düşmana duyulan öfke açıkça dile getirilmiştir.

3. SORU

KAZANIM

A.2.4. Metindeki çatışmaları belirler.

A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

SORU

O öldükten sonra yerine kızı Sekine Hanım geçti fakat Sekine Hanım hiçbir cihetten annesine benzemiyordu. Tıpkı babası gibi, çekingen, içinden titiz, iradesiz, tembel bir kadındı; hususiyle kocasının nüfuzuna ve çocuklarının arzularına son derece uyardı. Kocasını ise kırk beş yaşında bir züppeden başka bir şey değildi. Alafranga hayat namına sabahtan akşama kadar bin türlü garabet yapan bu adam, Büyük Hanım'ın vefatını müteakip, evi kendi heveslerine göre esasından değiştirmeye kalktı, ne kadar eski eşya varsa hepsini tavan aralarına ve mahzenlere attırdı, her odayı Avrupa'dan gelmiş mobilya kataloglarına göre ayrı bir üslupta, ayrı bir renkte döşetti. Büyük Hanım'ın yetiştirmesi ne kadar hizmetçi varsa hepsine yol verdi, evin içini Beyoğlu'ndan gelmiş beyaz önlüklü, başı topuzlu hizmetçilerle doldurdu ve bütün bunların idaresini, çocuklarına mürebbiyelik eden Lehistanlı bir kadına verdi. (Kiralık Konak'tan)

Kahramanların özelliklerinden hareketle metindeki iki çatışmayı örneklerle belirtiniz.

CEVAP ANAHTARI

Sorunun Puanı: 20 PUAN

Açıklama:

Metinde bulunan üç çatışmadan ikisini yazana tam puan verilecektir.

- 1. Eski ve Yeni Çatışması:** Büyük Hanım'ın vefatından sonra **Sekine Hanım ve kocası**, evin düzenini değiştirerek yeni bir yaşam tarzı benimsemeye çalışmaktadır. **Büyük Hanım'ın geleneksel yapısı ile damadının Batılılaşma özentisi arasındaki fark**, evin eşyalarının tamamen değiştirilmesi, eski hizmetçilerin kovulması ve yerine Beyoğlu'ndan getirilen hizmetçilerin alınmasıyla somutlaşmaktadır.
- 2. Güçlü – Zayıf Kişilik Çatışması:** **Sekine Hanım annesi gibi güçlü bir kadın değildir**; aksine iradesiz, tembel ve başkalarının yönlendirmelerine açık bir karakterdir. Burada, **Büyük Hanım'ın güçlü, otoriter karakteri ile kızı Sekine Hanım'ın zayıf karakteri arasındaki karşıtlık** belirginleşmektedir.
- 3. Geleneksel Aile Düzeni – Batılılaşma Çatışması:** **Kiralık Konak'ta eski nesil, köklü bir aile düzenini temsil ederken, yeni nesil Batı özentisi bir yaşam sürmeye çalışmaktadır.** Kocanın, evin içini **Avrupa'dan gelen kataloglara göre döşetmesi, hizmetçileri değiştirmesi** gibi detaylar, yüzeysel bir Batılılaşma anlayışını vurgulamaktadır.

4. SORU

KAZANIM

A.2.12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

SORU

1. Metin

Emma, pencerenin kenarında oturuyordu. Karşısındaki sokak, çamurlu ve renksizdi. Charles, her zamanki gibi hasta kayıtlarını inceliyordu. Saatin tik takları odanın içini dolduruyor, Emma'nın içinde tarifsiz bir boşluk büyüyordu.

2. Metin

O anda Marius, Cosette'in gözlerine baktı. O gözler, sonsuz bir bahar sabahı gibiydi. İçinde rüya ve masal dolu bir evren vardı. Dünya durmuş, zaman sadece ikisi için akıyordu. Aşk, yıldızların parlak ışıklarıyla yeryüzüne inmişti.

Verilen metinleri inceleyerek realizm akımıyla yazılan metni tespit ediniz, metinden hareketle akımın özelliklerini yazınız.

CEVAP ANAHTARI

Sorunun Puanı: 20 PUAN

Açıklama:

1. Metin realizm akımının etkisiyle yazılmıştır. (5 puan)

Bu metinde;

- **Günlük yaşamın sıradanlığı ve gerçekliği vurgulanmıştır.** Çamurlu sokak, evin içindeki sıradan anlar, romantik ideallerin yerini bireyin içsel sıkıntılarına bırakmıştır.
 - **Duygular abartılı anlatılmamıştır.** Emma'nın mutsuzluğu betimlemeler ve çevresel unsurlar üzerinden sezdirilmiştir.
 - **Sade ve gözleme dayalı bir anlatım vardır.** Sıradan olaylar anlatılmıştır.
- (1. Metinde bulunan realizm akımının özelliklerinden her biri 5 puanla değerlendirilecektir.)

5. SORU

KAZANIM

A.1.12. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

Dil Bilgisi Konuları:

- Metindeki cümle çeşitlerini bulur ve bunların metindeki işlevlerini belirler.

- Metinler üzerinden imlâ ve noktalama çalışmaları yapılır

SORU

a) Aşağıdaki cümlenin; anlamına, yüklemine yerine ve türüne göre çeşidini yazınız.

Ali Bey, zengin bir ailenin çocuğu, yirmi bir yirmi iki yaşında bir delikanlıydı.

Yüklemine türüne göre :

Yüklemine yerine göre :

Anlamına göre :

b) Aşağıdaki metinde noktalama işaretlerinin hangi amaçla kullanıldığını yazınız.

Dostlarım! Allah'tan sevinç ve neşe dileyin. Gökteki gibi şen ve neşeli olun. Görevinizi yaparken insanların hatalarından ürkmeyin, hatanın eserini lekeleyip tamamlamanıza engel olacağından korkmayın.

Ünlem işareti :

Kesme işareti :

Virgül :

Noktalar :

CEVAP ANAHTARI

Sorunun Puanı: 20 PUAN

Açıklama:

a)

Yüklemine türüne göre : İsim cümlesi

Yüklemine yerine göre : Kurallı cümle

Anlamına göre : Olumlu cümle

(Her biri 3 puanla değerlendirilecektir.)

b)

Ünlem işareti : Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur. (3 puan)

Kesme işareti : Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır. (3 puan)

Virgül : Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur. (3 puan)

Noktalar : Cümlenin sonuna konur. (2 puan)